Algemene beschouwing D66 – MBP 2027–2030 / Begroting 2027

Inleiding – van zaaien naar groeien en oogsten

Voorzitter,

Voor ons ligt de eerste financiële vertaling van het nieuwe coalitieakkoord *Voor een Heerlen in balans en bloei*. En uiteindelijk is dát de toets die wij vandaag moeten uitvoeren: zien we in deze begroting terug wat we politiek met elkaar hebben afgesproken?

Het MBP gebruikt daarvoor zelf een mooie drieslag: **zaaien, groeien en oogsten**. We zaaien waar nieuwe ontwikkelingen moeten beginnen, we laten groeien waar plannen concreet in uitvoering komen en we oogsten waar inwoners daadwerkelijk resultaat moeten merken.

Dat is meer dan beeldspraak. Want wie zaait, moet weten wat hij wil laten groeien. En wie jarenlang investeert, mag uiteindelijk ook verwachten dat er iets te oogsten valt.

Voor D66 betekent dit dat we niet alleen kijken naar mooie woorden, maar ook naar planning, bedragen en concrete resultaten. Op een aantal punten zien we dat eerdere investeringen hun vruchten beginnen af te werpen. Op andere punten moeten we nog nadrukkelijk zaaien. En op sommige terreinen vinden wij dat het tijd wordt om daadwerkelijk te oogsten.

Voorzitter, langs die lijn willen wij vandaag een aantal onderwerpen bespreken.

1. Onderwijs naar de binnenstad – hier willen we verder groeien

Voorzitter, een universiteit in de binnenstad is voor D66 geen prestigeproject. Het gaat over wat voor stad Heerlen over twintig jaar wil zijn. In ons verkiezingsprogramma hebben we helder gekozen voor uitbreiding van universitair onderwijs én hbo in Heerlen. Universiteit Maastricht, de Open Universiteit en RWTH moeten daarbij nadrukkelijk met Heerlen verbonden zijn, waar mogelijk samen met Zuyd Hogeschool.

Die ambitie is ook stevig in het coalitieakkoord terechtgekomen. De komst van de Universiteit Maastricht naar de Promenade is daarin een strategische topprioriteit, naast de verdere verankering van RWTH en de samenwerking met Zuyd, VISTA en de Open Universiteit.En gelukkig zien we dat ook concreet terug in het MBP. In 2027 starten de sloopwerkzaamheden aan een deel van Promenade I en de planologische procedures voor de nieuwbouw.

Voor Promenade I staat in de investeringsplanning €5 miljoen voor 2027 en 2028. Eerder is daarnaast al €22 miljoen aankoopkrediet beschikbaar gesteld. Dat is enorm veel geld, en we kijken uit naar de oogst in de vorm dat Heerlen een kennisstad wordt en dit gaat gepaard met een aantrekkelijkere levendige binnenstad en furore.

Ook moet in 2027 de samenwerkingsovereenkomst met de Universiteit Maastricht verder vorm krijgen.

Maar voorzitter, een kennisstad is meer dan één universiteit.

De Open Universiteit is al jarenlang sterk verbonden met Heerlen en is, ook zonder vestiging in de binnenstad, van grote betekenis voor onze stad. Hetzelfde geldt voor VISTA. We moeten voorkomen dat belangrijke onderwijsfuncties naar andere steden verdwijnen. Tegelijkertijd willen we dat Zuyd Hogeschool en RWTH een steeds stevigere plek in Heerlen krijgen.

Daarom hebben wij twee vragen aan het college.

Wanneer in 2027 verwacht het college de samenwerkings- en realiseringsovereenkomst met de Universiteit Maastricht aan de raad te presenteren?

En hoe borgt het college de positie van de Open Universiteit, VISTA, Zuyd en RWTH in het bredere onderwijslandschap van Heerlen?

Op dit terrein is dus al veel gezaaid. We zien dat de plannen nu beginnen te groeien. Voor D66 is het zaak die groei vast te houden, zodat we richting 2030 een echte kennisstad kunnen oogsten.

2. Ziekenhuis – opnieuw zaaien door verbinding te zoeken

Voorzitter,

Over volwaardige ziekenhuiszorg spreken we in Heerlen al jaren. De inzet daarvoor blijft voor D66 onverminderd belangrijk en vandaag willen wij daar een duidelijke boodschap aan toevoegen: D66 kiest ervoor weer actief aan te sluiten bij de Ziekenhuisalliantie.

Niet omdat onze zorgen zijn verdwenen. Integendeel. Wij willen volwaardige ziekenhuiszorg voor Heerlen en Parkstad, met acute spoedeisende hulp, intensive care en geboortezorg dichtbij. In een regio met grote gezondheidsachterstanden en sterke vergrijzing is dat geen luxe, maar een sociaal-medische noodzaak.Het coalitieakkoord is op dit punt helder. Heerlen moet assertief zijn waar dat nodig is, en constructief waar dat kan.

Voorzitter, die twee sluiten elkaar niet uit. Assertiviteit betekent dat we onze belangen stevig publiekelijk verdedigen. Constructiviteit betekent dat we bereid zijn samen te werken om daadwerkelijk met nieuwe oplossingen te komen en de zorg dichtbij te behouden.

En juist die tweede lijn willen wij als D66 versterken.

We kunnen blijven benadrukken waar we tegen zijn, maar uiteindelijk moeten we ook laten zien waar we vóór zijn en hoe we dat samen kunnen bereiken. Dat vraagt samenwerking met Zuyderland, huisartsen, zorgverzekeraars, kennisinstellingen en onze buurgemeenten. Ook wanneer belangen uiteenlopen, moeten we het gesprek blijven voeren.

Daarom zetten wij opnieuw een stap naar voren in de Ziekenhuisalliantie. Niet om onze kritiek in te slikken, maar om bij te dragen aan oplossingen.

Voorzitter, er liggen ook kansen.

Onze regio vergrijst in hoog tempo. Waarom zouden we van die ontwikkeling niet juist een aanleiding maken om Parkstad tot voorloper te maken op het gebied van ouderenzorg?

Denk aan zorginnovatie, thuismonitoring, kunstmatige intelligentie en nieuwe medische technieken. Samen met Zuyderland, Brightlands, huisartsen en kennisinstellingen kunnen we onderzoeken hoe zorg dichter bij mensen georganiseerd kan worden.

Ook het ouderenhospitaal en het Nationaal Geboortecentrum verdienen daarbij nadrukkelijk aandacht. Het zijn ambities uit het coalitieakkoord die nu verdere uitwerking vragen.

Maar wij willen weten wat die stappen concreet betekenen. Daarom hebben wij drie vragen aan het college.

Is het college bereid om met Zuyderland en andere regionale partners te onderzoeken hoe Parkstad een proeftuin kan worden voor innovatieve ouderenzorg dichtbij?

En wanneer kan de raad concrete vervolgstappen verwachten rond het ouderenhospitaal en het Nationaal Geboortecentrum?

Hoe wordt er gekeken naar een bredere zorgvisie i.c.m. Maastricht en Sittard-Geleen: de Zuid-Limburgse driehoek.

Voorzitter, D66 blijft pal staan voor volwaardige ziekenhuiszorg. Maar wij willen samen met iedereen en voor iedereen vooruit.

Hier moet opnieuw gezaaid worden. En dat begint niet alleen met geld, maar ook met vertrouwen, samenwerking en de bereidheid elkaar weer te vinden. Want wie de zorg dichtbij wil houden, moet niet alleen zijn stem verheffen, maar ook verbinding durven zoeken.

3. Heerlen-Noord – hier willen we groei zien

Voorzitter,

Heerlen-Noord is geen project voor vier jaar. Het is een generatielange opdracht. Maar dat betekent niet dat inwoners een generatie moeten wachten voordat ze resultaat zien. Het coalitieakkoord noemt het Nationaal Programma Heerlen-Noord terecht een van de belangrijkste strategische keuzes voor onze stad. We hebben afgesproken om te investeren in wonen, werken, leren, veiligheid en gezondheid. En die investeringen zijn hard nodig.

Het MBP zet deze lijn voort. Voor de drie focuswijken GMS, Vrieheide-De Stack en Kasteelbuurt-Hoofdstraat wordt jaarlijks €250.000 gereserveerd. Dat betekent €1 miljoen over de periode 2027–2030. (MBP, p. 213.)

Daarnaast lopen grotere investeringen in woningen, scholen, openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen. Dat is positief en voor D66 is er een belangrijk verschil tussen geld uitgeven en vooruitgang boeken. Inwoners moeten die vooruitgang daadwerkelijk merken. In schonere straten, veiligere buurten, betere woningen en meer kansen voor hun kinderen. En dan willen wij niet pas in 2030 vaststellen of die beweging op gang is gekomen. Wat ons betreft moeten we vanaf 2027 al kunnen zien wat er verandert.

Daarom vragen wij het college om jaarlijks een integraal overzicht van de investeringen in Heerlen-Noord, waar mogelijk uitgesplitst naar de drie focuswijken. Niet alleen met bedragen, maar ook met concrete resultaten. Welke verbeteringen zijn gerealiseerd? Welke plannen lopen vertraging op? En wat merken inwoners daarvan?

Want voorzitter, een generatielange aanpak vraagt om langdurige inzet, maar ook om jaarlijkse verantwoording.

In Heerlen-Noord is al veel gezaaid. Nu willen wij vooral zien dat het groeit. Niet alleen in beleidsstukken, maar op straat, in woningen, op scholen en in het dagelijks leven van inwoners. Hier mag de groei niet op zich laten wachten.

4. Participatie en Burendag – democratie begint in de buurt

Voorzitter,

Participatie begint niet op het moment dat iemand de weg naar deze raadzaal weet te vinden. Dat is geen participatie, dat is een noodkreet en een laatste redmiddel om gehoord te worden. Emotionele burgers die het gevoel hebben nergens meer geholpen te kunnen worden. Benzerade, Vincio, Vrieheide en Versilienbosch. De raad kent al deze voorbeelden. Participatie is geen checklist maar een houding. Een houding naar onze inwoners.

Het coalitieakkoord zegt terecht dat participatie geen formaliteit achteraf mag zijn. We willen inwoners daadwerkelijk betrekken bij besluiten die hun leefomgeving raken. En daarbij moeten we verder kijken dan de inwoners die de weg naar het stadhuis toch al weten te vinden. Ook mensen die minder gemakkelijk hun stem laten horen, moeten invloed kunnen uitoefenen op hun eigen buurt.

In het MBP zien we daarvoor een aantal positieve stappen. De voorgenomen bezuiniging van €100.000 op buurtregie wordt teruggedraaid. Er komt in 2027 eenmalig €50.000 extra en jaarlijks wordt €75.000 gereserveerd voor burgerbetrokkenheid. (MBP, p. 247.)

Daarnaast wil het college toewerken naar één laagdrempelig loket voor buurt- en inwonersinitiatieven. Dat vinden wij een goede ontwikkeling.

Maar voorzitter, een loket is pas geslaagd wanneer inwoners daar ook echt verder worden geholpen. Een goed idee voor een buurt zou niet moeten stranden op ingewikkelde formulieren, onduidelijke subsidieregels of het ontbreken van de juiste contactpersoon.

Eerder konden inwoners voor ondersteuning van initiatieven ook terecht bij Frisse Wind. Nu willen wij weten hoe die laagdrempelige ondersteuning in de nieuwe aanpak wordt geborgd.

En daar willen wij graag een heel concreet voorstel aan verbinden: een jaarlijkse Heerlense Burendag zoals afgelopen maand.

Niet als een groots gemeentelijk evenement dat vanuit het stadhuis wordt georganiseerd, maar juist als een dag waarop bewoners zelf het initiatief nemen.

Een gezamenlijke maaltijd in de straat. Een activiteit voor ouderen. Kinderen die samen hun buurt vergroenen. Of bewoners die elkaar voor het eerst ontmoeten en besluiten

samen iets te organiseren. De gemeente hoeft daarvoor niet alles zelf te doen. Ze moet vooral zorgen dat goede ideeën de ruimte krijgen.

Daarom stellen wij het college drie vragen.

Hoe zorgt het college ervoor dat inwoners met goede initiatieven, ook zonder een afzonderlijke voorziening als Frisse Wind, eenvoudig ondersteuning en middelen kunnen krijgen?

Is het college bereid een jaarlijkse Heerlense Burendag te faciliteren, waarbij het initiatief nadrukkelijk bij bewoners ligt?

Hoe gaat het college ervoor zorgen (een verbeterplan) dat wij als raadsleden niet het laatste redmiddel worden voor inwoners die, soms zichtbaar geëmotioneerd en ten einde raad, bij ons aankloppen omdat zij het gevoel hebben nergens meer gehoord of geholpen te worden?

Hier willen wij zaaien, zodat de betrokkenheid in onze buurten kan groeien. En bij participatie hoeven we niet tot 2030 op de oogst te wachten. Wij willen elk jaar kunnen zien hoeveel initiatieven van inwoners tot bloei zijn gekomen, hoeveel mensen zijn bereikt en hoe hun ideeën onze stad daadwerkelijk beter hebben gemaakt.

5. Parkeren en fietsen – een open binnenstad waarin we in 2028 willen oogsten

Voorzitter,

Soms gaat beleid over miljoenenprojecten. En soms zit het verschil voor een inwoner of ondernemer gewoon in het eerste uur parkeren. Voor D66 staat één uitgangspunt voorop: **de binnenstad moet bereikbaar en toegankelijk zijn voor iedereen.** Voor automobilisten, fietsers en voetgangers. Het gaat niet om een keuze tussen auto en fiets, of tussen fietser en voetganger, maar om een verstandige balans. Het MBP voorziet in een evaluatie van het parkeerbeleid, een herziening van het fietsverbod en nieuwe fietsenstallingen. Dat biedt kansen om onze binnenstad toegankelijker en aantrekkelijker te maken.

Voorzitter, daarom hebben wij drie vragen aan het college.

Ten eerste: is het college bereid om het eerste uur gratis parkeren, zoals verwezen in het coalitieakkoord, aan de Willemstraat expliciet mee te nemen in de parkeerevaluatie van 2027?

Ten tweede: hoe gaat het college bij de herziening van het fietsverbod zorgen voor een open en veilige binnenstad, waarin voetgangers en fietsers de ruimte krijgen en fietsers niet onnodig het risico lopen op een bekeuring op tijdstippen waarop fietsen geen overlast veroorzaakt?

Ten derde: wanneer kunnen we concrete stappen verwachten voor nieuwe, veilige fietsenstallingen in de binnenstad en in het specifiek rondom het station?

Voorzitter, **hier willen wij in 2027 al kunnen oogsten:** een binnenstad die bereikbaar is voor automobilisten, uitnodigend voor fietsers en veilig voor voetgangers. Want een stad in balans is een stad waarin iedereen zijn plek heeft.

6. Onderwijs – gelijke kansen van peuter tot professional

Voorzitter,

We begonnen vandaag met het hoger onderwijs en de ontwikkeling van Heerlen als kennisstad. Maar **een kennisstad begint niet bij de universiteit. Een kennisstad begint bij de peuterspeelzaal.** Voor D66 loopt onderwijs als een rode draad van de kinderopvang, via het basis- en voortgezet onderwijs, naar het mbo, hbo en de universiteit. Het coalitieakkoord noemt onderwijs terecht de motor van kansengelijkheid.

Die kansengelijkheid vraagt niet alleen om goed onderwijs, maar ook om goede huisvesting. En daarbij geldt voor D66 één principe: **alle scholen moeten gelijkwaardig worden behandeld, ongeacht onderwijsvorm of levensbeschouwing.**

Voorzitter, juist daarom willen wij kort stilstaan bij basisschool El Wahda.

Het oude Integraal Huisvestingsplan voorspelde voor 2027 slechts 157 leerlingen. Inmiddels telt de school er 276. Toch voorziet de geplande uitbreiding, die pas in 2028 wordt opgeleverd, in huisvesting voor 300 leerlingen. Hiervoor is €940.000 gereserveerd.

Bij Vrijeschool Helianthus wordt daarentegen bewust boven de prognose gebouwd, met ruimte voor 400 leerlingen, om toekomstige capaciteitsproblemen te voorkomen.

Waarom wordt bij de ene school vooruitgekeken en bij de andere vastgehouden aan prognoses die herhaaldelijk te laag bleken?

Daarom hebben wij twee vragen aan het college.

Ten eerste: wordt de geplande uitbreiding van El Wahda opnieuw beoordeeld op basis van de actuele leerlingengroei, zodat het gebouw niet al bij oplevering te klein is?

Ten tweede: hoe waarborgt het college dat alle basisscholen volgens dezelfde objectieve criteria worden behandeld bij huisvestingsvraagstukken?

Voorzitter, **juist hier moeten we zaaien.** In goede scholen, passende huisvesting en gelijke kansen. Want wie vandaag onvoldoende investeert in de toekomst van onze kinderen, kan morgen niet verwachten dat iedereen de vruchten daarvan plukt.

Afsluiting – de stad in vruchtbare handen

Voorzitter,

In ons coalitieakkoord hebben we gekozen voor een Heerlen in balans en bloei.

Maar bloei ontstaat niet vanzelf. Wie wil oogsten, moet eerst durven zaaien. Wie zaait, moet vervolgens zorgen dat iets kan groeien. En wie jarenlang investeert, moet uiteindelijk ook bereid zijn de resultaten te beoordelen. Daar ligt voor D66 de kern van deze begroting.

Bij onze kennisstad zien we groei. Bij het ziekenhuis willen we opnieuw zaaien door de verbinding te zoeken. In Heerlen-Noord willen we nu daadwerkelijk groei zien. Bij burgerparticipatie willen we zaaien en ieder jaar de vruchten daarvan plukken. Bij parkeren en fietsen willen we in 2027 al kunnen oogsten. En in het onderwijs moeten we blijven zaaien, zodat ieder kind gelijke kansen krijgt.

Maar voorzitter, bij die beeldspraak van zaaien, groeien en oogsten hoort nog een belangrijke gedachte.

Wij zijn als raadsleden niet de eigenaren van het land waarop wij zaaien. Dat land is van de inwoners van Heerlen. Wij hebben het slechts voor vier jaar in pacht. En die taak voelen we, nemen we serieus en zijn we van bewust tijdens elke keuze.

Vier jaar lang mogen wij het land bewerken. Wij mogen keuzes maken over wat we zaaien, wat we laten groeien en wat we oogsten. Maar met dat vertrouwen komt ook een grote verantwoordelijkheid.

Want wie alleen maar oogst, put uiteindelijk de bodem uit. En wie alleen maar zaait, zonder te verzorgen wat groeit, laat zijn beloften onvervuld.

Goed bestuur vraagt daarom om balans. Om de wijsheid te hebben wanneer we moeten zaaien, het geduld om te laten groeien en de verantwoordelijkheid om op het juiste moment te oogsten.

En bovenal vraagt het dat we verder kijken dan onze eigen bestuursperiode.

Want over vier jaar moeten wij dit land weer teruggeven aan de eigenaren. Niet uitgeput door kortetermijndenken, maar gezond, groen en vruchtbaar. Een land waarop ook toekomstige generaties kunnen blijven zaaien, groeien en oogsten.

Dat is onze verantwoordelijkheid tegenover de Heerlenaren van vandaag én die van morgen en als D66 is dit onze wens voor de stad.